

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Kanunlar Genel Müdürlüğü

7/29175

GK. 18

Sayı : 56020453/2013-610.01-834/266/475
Konu : Yazılı soru önergesi

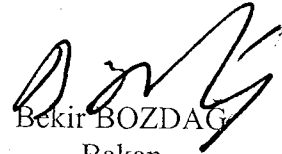
26. / 08. / 2014

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

- İlgi: a) Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı ifadeli, 01/10/2013 tarihli ve 43452547-120.00-7/29175-231986 sayılı yazı,
b) Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü ifadeli, 07/10/2013 tarihli ve 31853594-610-2-5408-5141 sayılı yazı,
c) 19/11/2013 tarihli ve 4532/8655 sayılı yazı.

İlgi (a) yazınız ekinde Başbakanlığa gönderilen ve ilgi (b) yazı ile Bakanlığımızca cevaplandırılması tensip olunan, İstanbul Milletvekili Dr. Sezgin Tanrıkulu tarafından Sayın Başbakan'a yöneltilip yazılı olarak cevaplandırılması istenilen 7/29175 Esas Nolu soru önergesine ilişkin cevaba esas teşkil edecek bilgilerin derlenebilmesi için ilgi (c) yazımızla ek süre istenilmiş olup, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 99. maddesi uyarınca hazırlanan cevap ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Bekir BOZDAG
Bakan

EK:
Soru önergesi cevabı (1 adet)

DAĞITIM:
Gereği:
TBMM Başkanlığına

Bilgi:
Başbakanlığa

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Kanunlar Genel Müdürlüğü

Sayı : 56020453/2013-610.01-834/2932/5931
Konu : Yazılı soru önergesi

26/08/2014

Sayın Dr. Sezgin TANRIKULU
İstanbul Milletvekili
TBMM

Sayın Başbakan'a yöneltilip Bakanlığımız koordinatörlüğünde cevaplandırılması tensip olunan 7/29175 Esas Nolu soru önergesinin cevabı aşağıda sunulmuştur.

1- A) 1982 Anayasasının;

1- "Cumhuriyetin nitelikleri" kenar başlıklı 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devleti olduğu;

2- "Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı" kenar başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu; üçüncü fıkrasında, kimseye işkence ve eziyet yapılamayacağı; kimseye insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamayacağı;

B) 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun;

1- "Kasten yaralama" kenar başlıklı 86. maddesinin ikinci fıkrasının (d) bendinde, kasten yaralama suçunun kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi halinde şikayet aranmaksızın verilecek cezanın yarı oranında artırılacağı,

2- "İşkence" kenar başlıklı 94. maddesinde,

"(1) Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanması yol açacak davranışları gerçekleştiren kamu görevlisi hakkında üç yıldan oniki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur."

(2) Suçun;

a) Çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye ya da gebe kadına karşı,

b) Avukata veya diğer kamu görevlisine karşı görevi dolayısıyla, işlenmesi hâlinde, sekiz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunacağı,

(3) Fiilin cinsel yönden taciz şeklinde gerçekleşmesi hâlinde, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(4) Bu suçun işlenişine iştirak eden diğer kişilerin de kamu görevlisi gibi cezalandırılır.

(5) Bu suçun ihmali davranışla işlenmesi hâlinde, verilecek cezada bu nedenle indirim

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Kanunlar Genel Müdürlüğü

yapılmaz.

(6) Bu suçtan dolayı zamanaşımı işlemez.",

3- "Neticesi sebebiyle ağırlaşmış işkence" kenar başlıklı 95. maddesinde,

"(1) İşkence fiilleri, mağdurun;

a) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin sürekli zayıflamasına,

b) Konuşmasında sürekli zorluğa,

c) Yüzünde sabit ize,

d) Yaşamını tehlikeye sokan bir duruma,

e) Gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun vaktinden önce doğmasına,

Neden olmuşsa, yukarıdaki maddeye göre belirlenen cezanın, yarı oranında artırılır.

(2) İşkence fiilleri, mağdurun;

a) İyileşmesi olanağı bulunmayan bir hastalığa veya bitkisel hayata girmesine,

b) Duyularından veya organlarından birinin işlevinin yitirilmesine,

c) Konuşma ya da çocuk yapma yeteneklerinin kaybolmasına,

d) Yüzünün sürekli değişikliğine,

e) Gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun düşmesine,

Neden olmuşsa, yukarıdaki maddeye göre belirlenen ceza, bir kat artırılır.

(3) İşkence fiillerinin vücutta kemik kırılmasına neden olması halinde, kırığın hayat fonksiyonlarındaki etkisine göre sekiz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(4) İşkence sonucunda ölüm meydana gelmişse, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına hükmolunur.",

4- "Zor kullanma yetkisine ilişkin sınırın aşılması" kenar başlıklı 256. maddesinde,

"(1) Zor kullanma yetkisine sahip kamu görevlisinin, görevini yaptığı sırada, kişilere karşı görevinin gerektirdiği ölçünün dışında kuvvet kullanması halinde, kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanır.",

C) 04/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunun "Kapsam"kenar başlıklı 2. maddesinin son fıkrasında;

"765 sayılı Türk Ceza Kanununun 243 ve 245 inci maddeleri ile 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 154 üncü maddesinin dördüncü fıkrası kapsamında yapılacak soruşturma ve kovuşturmalarda bu Kanun hükümleri uygulanmaz.",

Ç) 14/07/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun "Kişilerin uğradıkları zararlar" kenar başlıklı 13. maddesinde;

"Kişiler kamu hukukuna tabi görevlerle ilgili olarak uğradıkları zararlardan dolayı bu görevleri yerine getiren personel aleyhine değil, ilgili kurum aleyhine dava açarlar. Ancak, Devlet dairelerine tevdi veya bu dairelerce tahsil veya muhafaza edilen para ve para hükmündeki değerli kağıtların ilgili personel tarafından zimmete geçirilmesi halinde, zimmete geçirilen miktar, cezai takibat sonucu beklenmeden Hazine tarafından hak sahibine ödenir. Kurumun, genel hükümlere göre sorumlu personele rücu hakkı saklıdır.

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Kanunlar Genel Müdürlüğü

İşkence ya da zalimane, gayri insani veya haysiyet kırıcı muamele suçları nedeniyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince verilen kararlar sonucunda Devletçe ödenen tazminatlardan dolayı sorumlu personele rücu edilmesi hakkında da yukarıdaki fıkra hükmü uygulanır.

12 nci maddeyle bu maddede belirtilen zararların nevi, miktarlarının tespiti, takibi, amirlerin sorumlulukları ve yapılacak işlemlerle ilgili diğer hususlar Başbakanlıkça düzenlenecek yönetmelikle belirlenir."

D) 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun "Cumhuriyet savcısının görev ve yetkileri" kenar başlıklı 161 inci maddesinin beşinci fıkrasında "Kanun tarafından kendilerine verilen veya kanun dairesinde kendilerinden istenen adliye ile ilgili görev veya işlerde kötüye kullanma veya ihmalleri görülen kamu görevlileri ile Cumhuriyet savcılarının sözlü veya yazılı istem ve emirlerini yapmakta kötüye kullanma veya ihmalleri görülen kolluk âmir ve memurları hakkında Cumhuriyet savcılarınca doğrudan doğruya soruşturma yapılır. Vali ve kaymakamlar hakkında 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri, en üst dereceli kolluk amirleri hakkında ise, hâkimlerin görevlerinden dolayı tâbi oldukları yargılama usulü uygulanır."

Hükümlerine yer verildiği; öte yandan, Ülkemizin, Birleşmiş Milletlerin, İşkence ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşmesini 3441 sayılı Kanun ile onayladığı ve anılan Kanunun Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdiği malûmlardır.

III- İşkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ve küçük düşürücü muamele ve cezanın önlenmesine yönelik olarak, özgürlüklerinden mahrum bırakılan kişilerin kaldıkları yerlere, bağımsız uluslararası ve ulusal kurumların düzenli ziyaretlerine imkân tanıyan bir sistemin kurulmasını öngören İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolün onaylanmasının kanunla uygun bulunmasını öngören, "İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolün Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun" 23/02/2011 tarih ve 6167 sayılı Kanun ile Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu tarafından kabul edilmiştir.

IV- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İşkencenin Önlenmesi Komitesinin tavsiyeleri doğrultusunda, işkence ve kötü muameleyle karşı "sıfır hoşgörü" politikası bağlamında kabul edilen önlemlerin uygulanmasının sağlanması, suçun cezasız kalmaması ve bu alanda mücadelenin yoğunlaştırılması hususlarının büyük önem arz etmesi nedeniyle, bu amaç ve hedeflere yönelik olarak Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca bir kısım genelgelerin hazırlanarak teşkilâta duyurulduğu, bu bağlamda;

a) Özellikle insan hakları ihlalleri ile işkence ve kötü muamele konusunda gösterilmesi gereken hassasiyet, soruşturmanın açıklanan ilkelere uygun olarak bizzat Cumhuriyet savcıları eliyle yapılması, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AIHM) kararlarının takip edilmesi ve bu konuda farkındalığı arttıracak tedbirlerin alınması hususlarına yer verildiği,

b) Genelgede ise, temel olarak insan haklarına ve adil yargılanma ilkesine uygun olarak yapılması arzulanan, hızlı, etkin ve yerinde bir soruşturma işleminde uyulması gereken temel hususların ele alındığı,

T.C.
ADALET BAKANLIğI
Kanunlar Genel M¼d¼rl¼đ¼

c) Ayrıca, uygulamada meydana gelebilecek olumsuzluklara karşı başta hâkim ve Cumhuriyet savcılarına yönelik olmak üzere insan hakları ve soruşturma teknikleri, AİHM içtihatları ile bunların Türk hukukuna yansımaları konusunda eğitim çalışmalarının sürdürülmesinin ve farkındalığın artırılması yönünde gerekli çalışmalar yapıldığı;

Görülmektedir.

V- Öte yandan, AİHM, işkence veya kötü muamele iddiasıyla ilgili kamu görevlileri hakkında, yargı mercileri tarafından yürütülen soruşturma ve kovuşturmalarda davanın zamanaşımı nedeniyle düşmesini ve ceza zamanaşımı ile eylemin cezasız kalmasını ihlal sebebi olarak kabul ettiğinden, Taslağı Bakanlığımızca hazırlanan, 6459 sayılı İnsan Hakları ve İfade Özgürlüğü Bağlamında Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 9. maddesiyle 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun işkence suçunu düzenleyen 94. maddesine eklenen altıncı fıkra ile bu suçtan dolayı zamanaşımının işlemeyeceği hüküm altına alınmıştır.

VI- Yukarıda belirtilen hükümler çerçevesinde, işlenen suç sebebiyle başlatılacak soruşturma veya görülecek davalarla ilgili olayları nitelendirme ve tüm işlemlerde yetki ve sorumluluk bağımsız mahkemelerce ve Cumhuriyet savcılıklarınca yerine getirilmektedir.

Konuyla ilgili yapılan düzenlemeler incelendiğinde; bu suçlarla mücadele bakımından yeterli yasal düzenlemenin bulunduğu, 5237 sayılı Kanunda işkence ve kötü muamele suçlarının cezalarının artırıldığı, 5271 sayılı Kanunla bu suçlarla ilgili yürütülen soruşturmanın daha etkili ve hızlı yapılmasının sağlanması için gerekli düzenlemelerin yapıldığı, bu doğrultuda çıkarılan yönetmeliklerde konunun daha ayrıntılı olarak düzenlendiği ve çıkarılan genelgelerle konunun hassasiyetinin bir kez daha vurgulandığı görülmektedir. Uygulamadan kaynaklanan bazı hususların ise zamanla Yargıtay'ın içtihatlarıyla şekilleneceği ve yapılan bazı eleştirilerin de bu şekilde giderileceği değerlendirilmektedir.

Bilgilerinize sunulur.

Bekir BOZDAĞ
Bakan